Netrpělivě trpělivá žena

Původ materiálu
Martina Šeráková
Pořadí v lekci
2

Téma

V textu můžeme narazit na témata: Víra v zaslíbení a pochybnosti. Životní cesta je plná malých i velkých rozhodnutí. Útlak a manipulace. Obdarování a méněcennost (krása, mít × nemít děti, dostat, po čem toužím…).

Cíl

Sára nás učí přemýšlet, jak v životě na výzvy reagovat. Co od života očekávám a jak to ovlivňuje moje prožívání a životy druhých. Jak lehce se může člověk dostat na scestí svým rozhodnutím nebo pod vlivem druhých, když se (ne) drží správného směru a směrovek. Co a kdo mi pomáhá držet při zemi i nad vodou.

Pro učitele

Biblický text: Genesis 12

Výkladové poznámky

Význam jména: Saraj – Sára/kněžna.

Sdílí s mužem víru a hledání Boha, který nabízí možnost ovlivňovat svůj život i životy a dění kolem. Opouští tím představu, že je třeba být napospas bohu plodnosti, koloběhu, kde nelze život, dění, osud změnit. Věří, že život není marný koloběh, vidí život jako cestu. Opouští životní jistoty a ruku v ruce s Abramem hledají po svém boku sílu dělat věci jinak.

Cesty Sáry: Do zaslíbené země (na Boží cestu) se vychází, do Egypta, na cestu, kde se s Bohem nepočítá, (rozhodně ne v první řadě) se sestupuje. Lze najít paralelu v naší řeči: jde to s ním z kopce/sešup/je na šikmé ploše.

Podporuje svého muže v rozhodnutích, je mu oporou i umí přidělat vrásky na čele.

Bezdětnost byla považována za Boží trest až zavržení. Znamenalo to, že není budoucnost. Bezdětnost v biblickém pojetí Sára, Rebeka, Ráchel, Chana (Samuel – čas králů), Alžběta (Jan Křtitel)… poukazuje na teologii pouhé milosti: Nejde totiž o vlastní plodnost, o vlastní potenci, která dává Izraeli vzrůst. Nejde o lidské dílo. Tady je ve hře Bůh. Izrael není „made in Israel“, Izrael je „made in heaven“ (Nico ter Linden: Povídá se… podle Tóry, s. 107).

Krása v biblickém pojetí není zavržena. Ukazuje ale, že být krásná má i svá úskalí a není to vždy jen výhra. Stejně tak být chytrá a vymyslet, jak si dopomoci k vytouženému.

Mlčení Sáry, když ji Abram zavazuje, aby říkala, že je jeho sestrou (což byla půlka pravdy) a zamlčovala (druhou půlku pravdy), že je hlavně jeho manželkou: Co na to má říct? 1) Když miluje, udělá pro záchranu druhého všechno. 2) Situace ukazuje, jak lehké je druhé zneužít (být zneužit), a jak se cítí utlačovaná žena, respektive utlačovaný či do něčeho vmanipulovaný člověk obecně.

Pozor! Pro blízkého (rodinného příslušníka, kamaráda, kolegu) uděláme víc, než bychom udělali normálně. Udělat něco pro blízkého ještě mému činu nedává dobré znaménko. Druzí nás mohou motivovat, ale i svádět. Platí to i naopak. Nezbavuje mě odpovědnosti přemýšlet, jestli je to správné. Vidíme to na životě Sáry jasně. (Opustíme spolu Cháran (+); řekni, že jsi moje sestra (-); vezmi si Hagar (-)). Jednou je podporou, podruhé se nechá do věci vtáhnout, potřetí je sama iniciátorkou.

Cíl nesvětí prostředky.

Úskalí

Text nabízí několik zásadních témat. Můžeme na ně jen ukázat, nebo je nutné si vybrat, které s dětmi otevřeme hlouběji. Celým příběhem Sáry se ale vine nit zaslíbení a pochybností + touha vzít věci do vlastních rukou.

Upozornit, že trpělivost nerovná se pasivita.

Téma krásy, plodnosti a touhy mít může být u dnešních dětí velmi silným tématem.

Odkazy

Nečil, David. Zaslíbení a narození syna. *Pozvání na cestu. Starý zákon 1*. Dostupné online.

Linden, Nico ter. *Povídá se… podle Tóry.* Benešov: EMAN, 2015, s. 107. ISBN 978-80-88060-01-7.

Pro děti

Předškoláci

Máte rádi Vánoce nebo svoje narozeniny? Proč? Co čekáte, že bude? Čeká se vám lehce, nebo byste to nejraději urychlili? Zjistili, co dostanete, nebo se toho slíbeného dožadujete dřív? A co vysvědčení? Motivuje vás slíbená odměna za dobré známky na vysvědčení?

Pomůcky: Dárečky (foto či reálné). Můžete si připravit i konkrétní odměnu (bonbóny, chips, čokoládu, samolepky…), dát ji na viditelné místo a nechat děti se na ni těšit. Mohou odhadnout, kdy ji dostanou a klidně jim ji nedat, když si budou myslet, že už je čas. Obrázek rozvětveného rodokmenu a nebeské oblohy. Biblický atlas – cesty Sáry a Abrama. Cestu labyrintem, kterým děti zkusí projít. Mohou v něm býti zakresleny nástrahy i odměny.

Mladší školní děti

a) Už vám někdo něco slíbil? A jak vám bylo, když to nevyšlo? Byli jste smutní, když jste něco moc chtěli a nedostali? Zkoušeli jste si nějak tu věc sami zajistit? (Sebrat druhému, koupit si to…) Jaký je rozdíl, když vydržím a počkám si, a když to mám hned? (Čekání je těžké, ale vážím si toho víc?)

b) Co byste v životě chtěli mít, čím byste chtěli být, čeho byste chtěli dosáhnout? Jaká jsou vaše přání? Co se stane, když to nevyjde?

Pomůcky

a) Připravená odměna a její slíbení + oddalování slíbeného.

b) Obrázky rodiny, domu, dobrého zaměstnání.

Starší školní děti

a) Už jste udělali někdy něco, co se ukázalo jako špatné rozhodnutí? Chtěli jste to vzít zpět a ono to nešlo? Museli jste pak nést následky svého činu? Pomohlo vám, když vám s tím někdo pomohl? Když jste dostali novou šanci? A stalo se vám, že vás někdo zlákal či vtáhl do něčeho, v čem vám nebylo dobře a co se také ukázalo, že není dobré?

b) Co očekáváte od života? Je život jen k pláči nebo smíchu? Musím vše dostat? Dá se vždy všechno zvládnout?

Pomůcky

a) Obrázky situace, kdy člověk dělá nějakou hloupost či špatnou věc – pomůže v rozhovoru, kam to vede a jaké jsou následky, obrázky či přehrání manipulativního jednání × jednání či vyjednávání na základě dohody, či všemi akceptovatelného kompromisu.

b) Obrázky toho, po čem lidé touží (mobil, dům, auto, krásu, peníze, krásnou rodinu…), nebo děti nechat udělat svůj osobní seznam. Lze i společně zachycovat nápady na velký papír, který lze vzít zpět na bohoslužby s vysvětlením, jakou roli tyto věci hrají v jejich životě a co je smyslem jejich života.

Volně další obrázky: Obrázek rozvětveného rodokmenu a nebeské oblohy. Biblická mapa. Labyrint na velkém papíře, který s dětmi doplníme o nástrahy a odměny.

Vyprávění

Potkají se dva mladí a krásní lidé Abram a Sára. Mají mnohá přání a sny, svá očekávání. Nechtějí skončit jako jejich rodiče, kteří věří kde čemu a furt se za něčím honí. Nechtějí se nechat vláčet tím, co si druzí myslí, že je důležité mít! Nechtějí, aby je semlela doba a její nároky. Líbí se jim myšlenka, která se do jejich myslí dostává stále častěji. Přece to není jen o hromadění, život musí mít nějaký hlubší smysl. Nemohou nad člověkem vládnout peníze mé či jiných, nechtějí být otrokem svých věcí a tužeb. Chtějí být sami za sebe, rozhodovat se jinak, svobodně! A také někde mít svůj kousek země, kde budou vychovávat svoje děti. Sára se v tom snu už vidí. Kolem ní pobíhají děti a ona jim s láskou ovazuje natlučená kolena a směje se jejich vylomeninám a pokusům někam se dostat…

Jenže sny jsou jedna věc. Nic z toho, o čem sní, zatím nepřišlo. Situace ji spíš vhání čím dál víc slzy do očí. Asi nejsem dost dobrá, asi mě Pán Bůh nemá rád, napadá ji občas. Sára ale pořád doufá, že ten závan naděje, který zaslechla, nebyl jen výmysl. Dávalo jí to smysl a volnost. A dává, kdykoliv na to spolehne. Doufá, že vedle Abrama to zvládne. Je jí velkou oporou. Je to dobrý muž. Někdy na něho dá víc, než je jí vlastní. Někdy by se sama za sebe rozhodla to udělala jinak, ale nechá se přemluvit. Někdy ani neví jak. Třeba, když se oba bojí, že tahle cesta dál nevede, že musí spolehnout v první řadě jen a jen na sebe, svoji chytrost a pragmatismus. Ten je zachrání – ano, půjdeme do Egypta, tam je to snazší, byť musíme hodně sklonit hlavu a ohnout hřbet. A dokonce neříct celou pravdu o tom, jak to mezi námi s Abramem je. Najednou zažívá i chvíle, kdy je jak na šikmé ploše, všechno se to vymyká tomu, co si přála a co bylo v božím příslibu nového života. Neuměla říct ne, nebyla silná držet se hlasu, který jim oběma ukazoval cestu ve svobodě, kdy nemuseli nic skrývat ani si vymýšlet. Teď trčí v cizím domě s cizím mužem a přemítá, co bude dál… Už nic. Už nic z toho, co bylo v tom krásném zaslíbení. Tohle nebylo dobré rozhodnutí…

Jenže najednou se ukáže, že ještě není všemu konec. Mnohem víc cítí, že i když má prázdné ruce, není na to sama. Ale tentokrát to vedle ní nestojí Abram… To je jiná síla, která její život posouvá dál. Dává novou příležitost. Už s tím ani nepočítala! A je tu! Může zpět k Abramovi, svému muži. Ještě je tedy to zaslíbení ve hře! Díky Bohu. Teď už to určitě nezkazím, říká si, když je to všechno za ní. Odhodlaná dělat už věci správně, poslouchat ten tichý, pevný hlas. Začalo se jim zase dařit. Mají co k životu potřebují. Jeden druhého, svobodu. Jen Sára pořád nemá své vytoužené dítě. Trápí jí to čím dál víc, trápí to i Abrama. Teď vymýšlí pro změnu Sára, jak si pomoct. Jak vyřešit to, že tu není dítě, potomek. Bezdětnost je jako cejch, který nosí, všichni to vidí. Taky chce dítě, jako každá jiná kolem. Co kdyby jí to dítě porodila jiná žena. Abram by měl potomka, z kterého by mohl být národ početný jako hvězd na nebi. Tak nějak to znělo v tom Božím zaslíbení. A já bych tu v domě měla dítě! To je skvělý nápad. To bude skvělá budoucnost! Už ji máme pěkně posichrovanou. Jdu to oznámit Abramovi. Myslím, že se nenechá dlouho přemlouvat. Abram se na to kdoví jak netvářil, ale nakonec se nechal přesvědčit. Měl Sáru rád. Co by pro ni a klid doma neudělal. A co můžu ztratit… Abram netuší, co všechno tím ztratí, a Sára ani v nejmenším není schopna dohlédnout, co její skvělý nápad spustí za komplikace. Pro všechny zúčastněné! A tentokrát v tom hraje hlavní roli ona a její chuť vzít nejen svou budoucnost do svých rukou.

Přesah

Zaslíbení, která jsme v textu zaslechli, křesťané přes Ježíšovu linii vztahují i na sebe. Jsme těmi hvězdami na obloze a praotcové a praméti Izraele jsou ve víře i našimi předky.

Liturgie

Písně

Moudrost mi, Pane, dávej (Svítá 189); *Jednou budem dál* (Svítá 120); *Kdo mě z pout mých* (Svítá 145); *Fíkový strom* (Svítá 160); *Má duše Boha velebí* (Svítá 176); *Mezi hvězdami* (Svítá 182); *Moc předivná* (Svítá 186); *Nám pomoz, Pane milý* (Svítá 201); *Dál přece nejdeme sami* (Svítá 39); *Balada velkopáteční* (Svítá 319)

Biblický text k zapamatování

Dám ti prozíravost, ukážu ti cestu, kterou půjdeš, budu ti radit, spočine na tobě mé oko. (Ž 32, 8)

Já jsem Hospodin, tvůj Bůh. Já tě vyučuji tomu, co je ku prospěchu, uvádím tě na cestu, po níž půjdeš. (Iz 48, 17)

Rituál

Vzít labyrint na bohoslužby a zazpívat při jeho představení píseň *Moudrost mi, Pane, dávej*.

Okénko do bohoslužeb

V jakém kontextu přemýšlíme o svém životě, své budoucnosti a co nám pomáhá v konkrétních situacích při rozhodování. Lze citovat cíl této úlohy, vzít labyrint a představit jej.

Modlitba

Pane Bože, vydržet život někdy bolí. Jindy je to zase skvělá jízda. Na té naší cestě životem na nás čekají mnohá překvapení. Dej nám jen sílu, abychom obstáli v situacích, které nám budou velkým lákadlem, dej nám moudrost, abychom toho moc nepokazili a věděli, jak se rozhodnout a neničili sebe, druhé ani svět kolem nás. A přidržuj nás, když se ti budeme vzdalovat ve vzdušných plánech či utápět v našich problémech. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Genesis 12